СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 194. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 20-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 194. Jersey City, N. J., Thursday, August 20, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ СКОРОЧУЄ ТУРУ ПО КРАЮ ЧЕРЕЗ ЕВРОПУ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Супроти цього, що з Европи приходять щораз більш алярмуючі вісти про неспокої, що можуть легко довести до загальної війни, президент Рузвелт постановив скоротити свою туру по краю та вертатися мерщій до Вашінгтону, щоби бути в постійнім безпосереднім контакті з розвоєм світових подій.

Він скоротив свою туру на цілий тиждень. Виїде з Вашингтону у вівторок та відвідає тільки околиці, навіщені посухою.

ТИХА РОРОТЬБА В РЕПУБЛИКАНСЬКІЙ ПАРТІЇ.

ЕСТЕС ПАРК (Колорадо). — Губернатор Ландон, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, вибираючися на передвиборчу кампанію в східні стейти, відмовився взяти з собою кількох дорадників старих провідників цеї партії, обмежуючися тільки до републиканців із західних стейтів.

Це підтверджує вістки про боротьбу в цій партії між групою східньою і західньою.

УРЯД ЗАСТАВЛЕНИЙ КУПУВАТИ РІЛЬНИЧІ ПРОДУКТИ.

ВАШИНҐТОН.—Адміністрація Рільничого Достроєння („Ей-Ей-Ей") заявляє, що уряд думав закинути думку купувати від фармерів рільничі продукти, як це він робив недавно, але катастрофальна посуха в західніх стейтах заставляє уряд знову купувати від фармерів вівці, щоб усталити ціни.

Рівночасно уряд постановив закупити за 10 міліонів долярів насіння на засіви для фармерів у тих околицях, де посуха знищила всі засіви.

СПОДІВАЮТЬСЯ ПІДВИШКИ ЦІН ПОЖИВИ.

ВАШИНҐТОН. — Урядові знавці кажуть, що незадовго ціна на поживу підійде порядно вгору.

Вони кажуть, що вже в найближчих тижнях господиня буде мусіти платити $11 або $12 за ту поживу, за котру вона нині платить $10.

СУД ПРОТИ СТРАЙКАРІВ.

РОЧЕСТЕР (Ню Йорк). — Вищий апеляційний суд розглядав відклик від рішення нижчого суду, котре на основі стейтового закону проти судових заборон з 1905-го року обмежувало число страйкових пікет до 4. Апеляційний суд підтвердив рішення нижчого суду.

Йшло тут про страйк у сиракюзькій фабриці підприємства „Ремингтон Ренд Ко.".

АМЕРИКАНСЬКІ КОМУНІСТИ НА ДОПОМОГУ ЛІВИМ В ЕСПАНІЇ.

НЮ ЙОРК. — Комуністична партія влаштувала в салі „Медисон Сквер Ґарден" збори на допомогу еспанським „лівим" партіям. Кажуть, що на збори зявилося 12,000 людей. Зібрано на піддержку еспанського уряду 5,700 долярів.

Поліція арештувала двох комуністів за те, що вони збирали на вулиці жертви без потрібного на це дозволу міської влади.

СМЕРТЬ ВІЙСЬКОВИХ ЛЕТУНІВ.

АЛЕҐЕН (Мішіґен).—Підчас військових вправ займився в повітрі літак, котрим летіли поручник Вилієм Гардинг та його механік Франсис Плюмет.

Летуни вискочили з горіючого літака, але були вже заблизько землі, щоб їх скоропади могли на час відчинитись. Оба згинули на місці.

КРАДУТЬ ХУДОБУ.

ВЕСТБЕРІ (Лонґ Айденд). — У цій околиці появилися крадіжі худоби на західній спосіб. Злодії заїжджають сильними моторовими возами під череду худоби, забирають кілька штук на віз та втікають з ними до міста.

У вівторок поліція дістала звідомлення про крадіж 10 штук худоби.

РОЗБИТТЯ РОДИНИ ЧЕРЕЗ РІЖНИЦЮ ВІРИ.

НЮ ЙОРК. — Перед судом для домашніх відносин станула одна родина, в котрій батько є магометанської віри, а мати католицької. Вони взяли були шлюб у протестантській церкві. Коли вродилася перша дитина, мати охрестила її в католицькій церкві тайкома перед мужем та проти його виразного бажання. Муж потім забрав наступну дитину до магометанської церкви. Родина видно сварилася за те, в якій вірі виховувати дітей. Як родині вродилося 4 дітей, сварка дійшла до суду. За той час родичі вже не могли з собою жити.

Судця постановив віддати 3 дітей до одного протестантського дому. Найстаршого сина, котрому вже 15 літ, суд лишив при батьку, бо він свідомо воліє віру батька.

ДУХОВНИКИ КРИТИКУЮТЬ О. КОКЛИНА.

НЮ ЙОРК. — Орґанізація „Краєва конференція християн і жидів" видала публичну заяву, в котрій критикує о. Чарлза Коклина за його виступ проти жидів на конвенції „Краєвого Союзу Суспільної Справедливости" в Клівленді.

ВИСЛІД БЕРЛІНСЬКОЇ ОЛІМПІЯДИ.

Олімпіяда в Берліні закінчилася великими парадами. Її відвідали 4,500,000 людей, у тім 150,000 чужинців. Зі вступів, які заплатили глядачі, Німеччина могтиме покрити всі видатки, получені з підготовою Олімпіяди. Щодо спортових змагань, то вони закінчилися з такими успіхами: Німеччина здобула найбільше точок, бо аж 628. Другою по німецькій дружині йшла американська дружина, яка здобула 451 точок, Італія здобула 164, Мадярщина 152, Японія 151, Швеція 146, Фінляндія 145, Франція 134, Голяндія 128, Англія 109, Австрія 83, Швайцарія 79, Польща 44.

Американська дружина відзначилась у спорті плавання, бігу і скоку. Зате у фехтуванню і боксі не здобули американці ні одної точки. Пояснюють це тим, що хоч в Америці боксерство є дуже розвинене, то всі кращі боксери стають професійними. Німці визначилися якраз у боксерстві і фехтуванні. Це останнє є німецьким національним спортом. Італійці й мадяри визначилися теж у фехтуванню і в популярних сах на конях. Голяндці і японці визначились у плаванню.

МУЗЕЙ ЛЮДСЬКОЇ ПОРОЖНЕЧІ.

У Ліверпулі заснували рідкий музей. Є там збірка всілякого приладдя, що від віків мала служити для прикраси людей. Відвідувачі можуть там оглядати гребені, щітки, перстені, ножички, всякі мазі, помади, шмінки і ввесь той величезний апарат стрижійного мистецтва, яким від віків користується жіноцтво. Вже в 3200 р. перед Христом уживали жінки такого самого олівця до уст, як нині!

В БУЧАЧЧИНІ ГРАД ВИТОВК УСЕ ЗБІЖЖЯ.

Над південною частиною бучацького повіту лютував сильний буревій з великим густим градом. Град знищив зовсім уве збіжжя в тій частині повіту. А жнива заповідалися там так гарно! Шкоди величанські. Селяни в розпуці.

МОЗОК ЯК НАДАВЧА СТАЦІЯ.

Довший час учені застановлялися над тим, чи мозок підчас своєї праці витворює якийсь засіб сили. Ствердженo, що серце, мязи і нерви висилають при своїй праці дуже ніжні електричні сигнали. Тому ще більше дивувалися, що мозок, цей центральний орган людини, не дає ніякого знаку життя. Щойно недавно вчені розслідили, що мозок витворює підчас праці дуже ніжний електричний струм. Вченим удалося „зловити" і хвилі, що їх висилають мізкові осередки, які виконують ролю ґейби малих радіонадавчих стацій. Коли відповідний осередок, що сприймає на зір чи слух, пригадує собі про минулі події, або коли наші мязи починають свою роботу, тоді у відповіднім місці черепа витворюється малий електричний струм, що сигналізує початок праці.

БОБРИ ПРОТИ ЛІСОВИХ ПОЖАРНИКІВ.

Кольонія бобрів у Міжстейтовім Парку Палісейд коло Бер Маунтин, Ню Йорк, перешкаджає урядникам і робітникам, занятим боротьбою з лісовими пожарами. Бобри вибудували гати, котрі здержали доплив води до місць, де її треба вживати до гашення пожарів. Такі клопоти мали лісові пожарники в 5 випадках останнього тижня.

ЧЕРЕЗ СВАРКУ З МАТІРЮ.

Посварившися з матірю, 19-літня Елизабет Дейвис в Бостоні постановила втекти з дому. Зробила собі шнур з повязаних докупи панчіх і стала ним спускатися з 3-го поверху вниз. Шнур урвався й дівчина впала. Вона ушкодила собі хребет. Відставили її до шпиталю в небезпечнім стані.

ЩУР ВИГРИЗ ДИТИНІ ОКО.

Такий випадок трапився в Грибові під Воломином. До однорічної донечки Хаїма Перельмана, власника споживчого склепу, дістався вночі щур та вигриз їй праве око. Родичі в розпуці поїхали до лікаря до Варшави та він сказав, що око втрачене раз-на-все.

ЗЛОДІЇ ВБИВАЮТЬ.

Петро Новаківський у Чвертинцях коло Нараєва, пов. Бережани, прилапав на крадіжі черешень з дерева в своїм саді 4-рох типів. Один з них стрілив до Новаківського, вбиваючи його на місці. Злодії втекли.

МІЖНАРОДНІЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ КОНГРЕС У ВІДНІ.

У вересні цього року відбудеться у Відні IX. міжнародній театральний конгрес. Підготовою цього конгресу займається створений комітет під проводом радника двору Ф. Гертеріха. До почесного комітету входять майже всі австрійські міністри. Протектором конгресу є теперішній президент Австрії, Мікляс.

ПИСЬМЕННИК ВЛОМНИКОМ.

Поліція арештувала у Празі письменника Франца Шваба, автора кількох творів містичного змісту, за кільканадцять крадіжів у приватних мешканнях і бюрах.

СМЕРТЬ ДВОХ ДІВЧАТ У ВОГНІ.

У Гостові, пов. Товмач, спалахнула пожежа в господарстві Івана Янута. Внаслідок сильного вітру вогонь перекинувся на 4 сусідні господарства, які згоріли до тла. В стодолі Григорчина спали підчас пожежі дві його доньки — 10- і 13-літня. Їх забули розбудити і вони згинули в огні.

ПОШЕСТЬ СХОПЛЮВАННЯ ДІТЕЙ У СССР.

Московські часописи пишуть про щораз частіші випадки схоплення у СССР дітей старшими особами виключно в тій цілі, щоб з дитини стягнути убрання та білля. Схоплюють дітей переважно на залізничих двірцях і головно тих дітей, що приїжджають з провінції. Між схоплювачами найбільше жінок.

ПРОТИ ЯРМАРКОВИХ ГРАЧІВ.

Підчас відпусту в монастирі оо. василіян у Краснопущі, пов. Бережани, дійшло до бійки між місцевими парубками й ярмарковими грачами. Двох ярмаркових грачів і двох фотографів побито. Фотографам знищили апарати, кинули до саджавки мотоцикль і фотографічні прилади. Побито теж страганяря, якому знищили товари. По скінченім відпусті група місцевих парубків коло 150 осіб побила незнаного торгівця телят і перевернула йому віз.

КОМУНІСТИЧНІ ХУЛІГАНИ НАПАДАЮТЬ НА ПАРОХІЮ.

У Верчанах коло Стрия відбулося в неділю, 12-го липня, посвячення кооперативного дому. В програму цього кооперативного свята входив також фестин. Але місцева жидо-комуна рішила розігнати фестин і пополудні почала стягатися зі Стрия комуністична боївка з ножами і сокирами в руках. Між комуністичними босяками було чимало жидів. Комунарі почали наступ на наших хлопців, однак, відкинені контратакою, рішили укріпитися в парохії о. Феденя. Комуністи вдерлися на подвіря, камінням вибили вікна і сокирами понищили двері. Щойно поліція прочистила поле боїв. Одного нашого хлопця зранили комуністи ножем. Нападом проводив жид, якого юрба хотіла видерти з рук поліції та злінчувати.

НОВИЙ ДИРЕКТОР ҐІМНАЗІЇ В РЖЕВНИЦЯХ.

Чехословацьке міністерство шкільництва іменувало директором української ґімназії у Ржевницях коло Праги доц. Гр. Омельченка. Це є відомий кубанський діяч, що осягнув професуру в університеті в Петербурзі. З призначенням нового директора настануть у ґімназії деякі зміни (особливо в професорському складі) й можливо, що ця наша одинока ґімназія за кордоном буде навіть удержавлена, якщо українська еміграція в ЧСР зуміє інтереси окремих груп підпорядкувати загальній національній справі.

БАТЬКО ВБИВ ТРОЄ ДІТЕЙ.

Муляр Андржеєвський з Кцині задушив свою 2-місячну дитину та поломив їй руки і ноги. Влада наказала ексгумувати тіла двох інших дітей, бо підозріваючи, що це він їх убив.

ДАРИ З АМЕРИКИ ВІЛЬНІ ВІД МИТА.

Польський уряд видав розпорядок, згідно з яким дари, пересилані зі Злучених Держав Америки для незаможних свояків у Польщі, є вільні від оплати мита. Відноситься це до одягів, білля, і конфекції, навіть зі штучного шовку, й обуви. По думці зарядження скарбових влад звільнення від мита узалежнене є від предложення відборцем свідоцтва незаможности. Звільнені від мита предмети не можуть бути впродовж 2 років продані.

СЕРЕДНЬОВІЧНІ ЗАКОНИ

ЛЬВІВ. — У липні ц. р. ухвалено в Польщі закон про охорону державних границь, який незвичайно обмежує свободу громадян, що мешкають здовж пограничного пояса, широкого 30 кільометрів. Купувати в тому поясі майно, виконувати якесь заняття, або взагалі перебувати, залежить у цілости від самовільного рішення місцевих властей. Поляки вже почали примінювати цей закон у життя й почали виселювати з пограничної смуги небажаних їм українців. Таке виселювання розпочалося вже в копичинецькому повіті, де староство видало наказ цілому рядові громадян упродовж трьох днів забиратися з цього повіту. Такі накази дістали, між іншими, Микола Величенко, Степан Федусь (син Івана), Юліян Євчук (син Івана) — всі з села Коцюбинчики; а також Маріян Ропій із Суходолу, Н. Туткалюк з Вільхівчика й інші з копичинецького повіту. Накази є негайно викональні і дотичні громадяни мали залишити граничний пояс до 1-го серпня ц. р. на час трьох літ, без уваги на те, що в тих громадах вони родилися, є там приналежні, мають там нерухоме майно і родини. З родинами мусять виселені розлучитися на три роки, не знаючи, де знайдуть змогу прожитку, та чи взагалі зможуть його знайти.

ПОВІСИВСЯ В ТЮРМІ.

ЛЬВІВ. — У судових арештах Ворохти сталася таємна подія, яка дечим нагадує трагічну смерть Басарабової. Польська поліція притримала підчас нелеґального переходу кордону Федора Бабієва та відставила його до згаданого арешту. Та тогож дня знайшли Бабієва повішеного у келії. Маючи на увазі попередні „практики" польської поліції, виринає поважний сумнів, чи мається тут до діла з самогубством, чи може знову з душегубством.

„ЧИСТКА" СЕРЕД БОЛЬШЕВИКІВ.

МОСКВА. — Большевицька „Правда" доносить, що совєтські власти переводять енерґійну чистку з троцькістів у Ленінграді, Катеринославі, Мінську, Харкові, Орлі і Курську. „Правда" оправдує цю чистку тим, що, мовляв, ці „банди троцькістів і зіновієвців фактично стали завзятими ворогами совєтської влади й сформувалися в орґанізовану силу капіталістичних розбитків, які тепер послугуються підлішими способами боротьби, а саме терором".

МУСОЛІНІ ПОМАГАТИМЕ ЕСПАНСЬКИМ ПОВСТАНЦЯМ.

РИМ. — Італійська повітряна фльота, що складається з поверх 3,000 бойових літаків, дістала приказ бути на поготівлі. Кажуть, що Мусоліні отверто заявив, що цілою силою підтримає еспанських фашистів, якщо Франція не перестане підтримувати еспанського лівого уряду. В деяких італійських кругах на адресу французького уряду падуть докори, що Франція нібито побивається за невтральність усіх держав, одначе сама горячково підтримує зболшевізований еспанський уряд. З неофіційних кругів доносять, що Італія вже вислала частину своїх військ в еспанську пристань Маляга, ніби в цілі охорони своїх горожан. Та, не звертаючи уваги на те, італійський уряд збирається цими днями дати відповідь французькому урядові на його пропозицію невтручування в еспанські справи, й передбачають, що ця відповідь у засаді буде прихильна.

УРЯД У МАДРИДІ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВТЕЧІ.

МАДРИД. — Повстанські війська підсуваються щораз ближче до Мадриду. Мадридський уряд оголосив нову відозву до людей, щоб мужчини вступали до міліції, а жінки щоби помагали в фабриках виробляти амуницію. Проте позиція уряду гіршає з кожним днем. Уряд держить на поготівлю три літаки, якими збирається втікати, коли повстанські війська осягнуть вирішну перемогу над лівими. Ця готовість денервує інших соціялістичних і комуністичних лідерів, які не матимуть такої змоги втікати.

УЖИВАЮТЬ ҐАЗІВ.

БУРҐОС (Еспанія). — Повстанський штаб закинув урядовим військам, що вони вживають у боротьбі заборонених міжнародним правом трійливих ґазів. Штаб збирає докази на це й хоче цю справу передати міжнародньому Червоному Хрестові.

МАДРИД. — Штаб урядових військ заперечив, начебто вони вживали трійливих ґазів, зате ствердив, що вони вживали тільки слізних бомб, і то не в наступі, а в обороні.

НІМЕЧЧИНА ГОДИТЬСЯ НА НЕВТРАЛЬНІСТЬ З „АЛЕ".

ВЕРЛІН. — Німецький уряд у засаді приняв французьку пропозицію не втручатися в еспанські справи, але під умовою, що те саме будуть точно виконувати й інші держави. Німеччина є головно проти того, щоб інші держави позволяли своїм горожанам брати участь в еспанській боротьбі, або щоб їх фабрики посилали зброю й амуницію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОТУЮТЬ ВІЙНУ

Допис О. С. „Національна боротьба в СССР", поміщений у вчорашній „Свободі", говорить про драстичні форми, які прибирає воєнне приготування Росії проти Фінляндії. З поданих там фактів показується, що Росія приготовила війну так, що виселює величезну масу фінляндського населення з приграничнӧї смуги.

Подані в дописі факти не новина. Про подібні масові переселення з приграничнӧї смуги на Україні доносили вже давніше. Писалося притому, що це переселення переводжено поза межі задля найкрайнішої військової потреби. Видно, що в ньому грали ролю не лише вимоги оборони держави на випадок можливої війни, але й мотиви московського націоналізму та типічна московська ненависть до українців.

Тепер галицькі ґазети подають алярмуючі вістки про зовсім аналоґічні заходи польського уряду. Доносять, що з днем 18-го липня введено в Польщі в життя закон, ухвалений польським соймом дня 9-го липня цього року як поправку до декрету президента польської держави з 23-го грудня 1927-го року про границі держави. І декрет і поправки до нього заводять так званий граничний пояс. Цей пояс сягає 30 кільометрів від границі в глибину краю. Люди, що живуть на цьому граничному поясі, мають свободу, обмежену преріжними способами. Обмежується свободу їх рухів, свободу набування майна, свободу виконування свого звання та свободу орґанізації. В усіх цих справах вони залежні вповні від адміністраційної влади. Притому ця влада має необмежене право рішати по своїй волі: ніхто не сміє її волі квестіонувати, а вона не потребує подавати до своїх рішень ніяких мотивовань.

Як буде виконувати польська адміністрація ці закони, можна було згори знати. Наприклад копичинецьке староство видало наказ цілому рядові українців у ріжних громадах покинути граничний пояс до двох-трьох днів. Видано такі прикази передовсім проти тих, що були карані за діяльність проти польської держави, не зважаючи на те, що більшість цих громадян родилася в тій околиці, приналежні до громад свого уродження та мають там сільські господарства, себто залежні в своїм прожитку від перебування в тих громадах. Старостинський приказ каже їм покинути околицю на три роки. Притому не кажеться, чи будуть вони мати право вернутися додому по упливі трьох років.

Факти показують нам два явища. По всій Европі держави готуються до нової війни, війни, закроєної на багато більшу скалю, як остання світова війна. Атакувати будуть притому вже не тільки армії, але й цивільне населення.

Рівнорядно з тими приготуваннями держави вже нині атакують підлеглі їм самим народні маси, якщо вони мають причини , оправдані чи неоправдані, думати, що ці маси в будучім конфлікті стануть проти держави.

НАША ПАСИВНІСТЬ

Не треба доказувати, що на світі всюди рішає активність. Без активности навіть розум нічого не поможе, а буде він тільки закопаним мертвим капіталом. Відноситься це в одинаковій мірі до одиниць, як і до цілої суспільности.

Кожна суспільність мусить боротися за ті річи, яких вона собі бажає: за політичну свободу, за економічний добробут, за своїх провідників, за свої ідеї. Мріяти лише про щось, а не зробити ні кроку, щоб цю мрію сповнити, справі ні трошки не поможе. Не поможе теж плакати, нарікати та задоволятися таким почуттям, що осьто „нас несправедливо кривдять". Лихо треба поборювати чином, а за свою „правду" треба вміти постояти й нераз наразити за неї власну шкіру. Коли хтось за свою „правду" не хоче боротись і наражуватись на небезпеку, то видно його „правда" нічого не варта. Один учений сказав, що „наші ідеї стільки варті, скільки охоти й енерґії ми витрачуємо, щоб їх перевести в життя".

Ми, українці, мусимо це тямити. Бо часто ми нарікаємо, що не маємо політичної свободи. А запитаймося, чи всі ті, що нарікають, причинилися чимнебудь, щоб з наших земель скинути чуже ярмо і свою власну свободу впровадити? Нарікаємо на розбиття і брак добрих провідників. Але чи всі ми чином піддержуємо тих провідників, яких уважаємо добрими? Скільки разів ми вважаємо якогось провідника добрим, навіть нишком в серці бажаємо йому успіху, алі ні пальцем не рушимо, щоб його в суспільній роботі підтримати та заохотити до дальшої праці. Замісць заохотити, ми пасивно приглядаємося, як його противники атакують і хоч на споді душі бажаємо йому успіху, одначе лишаємо його зовсім самого, щоб вирішив бій з тими противниками. Коли йому вдасться цей бій виграти, то ми з полекшею відітхнемо. Колиж він у цьому бою впаде, то ми з огірченням запримічуємо: „нема правди на світі''. Забуваємо про те, що колиб ми були свого провідника піддержали у боротьбі чином, коли би були дали йому до зрозуміння, що він не є осамітнений, що ідеї, за які він бореться, мають прихильників серед широкого загалу, то той провідник був би не програв, а „правда", яку він втілював, булаб затриюмфувала. Через нашу пасивність над нашими „правдами" беруть верх чужі „правди", а нам лишається тільки жаль, почуття покривджених, зневіра до життя та брак пошани до себе самих.

Пасивністю ми грішимо тут в Америці; одначе ще більшою пасивністю грішить наша суспільність у старому краю. Впрост соромом лице запливає, коли ми тут читаємо такі відомості, як ті про „комуну в Підяркові", де буквально чотири большевицькі громили до тої міри залякали село, що забрали під свою управу місцевий народній дім, викинули з нього свідомих українських селян, вибивають тим селянам вікна, палять їм сіно в полі, як теж побивають до безтями українських інтеліґентів. Як „протест" проти тих звірячо-большевицьких вибриків наші свідомі громадяни спромоглився на те, що... зрезиґнували з управи народнього дому й усунулися від громадської праці! Хіба таким поступованням наша суспільність кудинебудь зайде? Коли ми так легко здаватимемо свої позиції, то не дібємося своєї „правди" ні за тисячу літ. Тяжко нам звідси рішати, хто тут більше завинив: чи провідники, які зі страху перед особистими втратами поховалися мов щурі, чи може ширший загал, себто ціле село, яке належно не піддержало своїх провідників, та не дало їм відчути, що за ними стоїть ціла громада, яка готова на все, що вони тільки прикажуть. Стверджуємо лише факт, що таке поступовання робить на нас пригнобливе враження.

З тією українською пасивністю мусимо боротись. У своїй громадській підготові мусимо все повторяти, що такі поняття, як „нарід", „вітчина", „самостійна держава", „свобода", „правда'', „добробут", „справедливість" і т. п., не лежать десь поза нами, тільки вони є в нас. Себто, вони в цілости залежать від нашої духової і фізичної готовости боротися за них, наражатися за них й приносити за них жертви. Ніяка зверхня сила тих річей нам на стіл не покладе. Коли якась суспільність не хоче за свою „правду'' наражатись і приносити жертв, то цим вона дає доказ, що фактично у свою „правду" вона не дуже то вірить. Що її ідеали, навіть такі як „самостійність", „своя держава", „воля", це тільки легенькі побажання, легенькі забаганки, які здалисяб, колиб хтось інший подав їх готовими, одначе за які не варт самому боротись і приносити жертви.

Готовість боротися за свої ідеали, це той термометер, яким досвідчені люди міряють стан національної зрілости даного народу. Тому саме їх так тяжко обдурити, підставивши якісь інші „докази". Суспільність, яка справді хоче „волі", „своєї держави", „своєї справедливости", зуміє теж видати з себе добрих провідників, зуміє зєднатися біля них і створити національну силу. Суспільність, яка не має сильних бажань, не видасть із себе ні належних провідників, ні не створить збірної сили. В такій суспільності, подібно як у селі Підяркові, кілька хуліґанів, що рішені на все, здобудуть фактичну диктатуру, а свідомі громадяни, які бояться наразитись на неприємність, втікатимуть перед ними, як перед яструбом кури.

Слушно завважує львівський „Голос Нації" з 2. серпня ц. р. у статті „Наші слова, а їхні факти":

„Справді, говориться взагальному і про „здорового прочухана" і про „належну відправу'' і про „тверду відповідь" і т. п. Тимчасом кидається в вічі щось таке, що змушує до неконче рожевих висновків. Отже самі факти: комуна в наступі, ми в обороні; комуна в боротьбі безоглядна, ми нерішучі; по їхньому боці без жертв, по нашому трупи і кров. І зважмо: там платні агенти Москви, а тут найідейніша молодь.

„Так і видно, що не конче ті відплати „тверді", а „прочухани" здорові, коли комунарська гидра має смілість разураз підносити голову!''

Наша суспільність мусить показати, що вміє постояти за свої ідеали. В противнім випадку вона дасть тільки доказ, що ці ідеали не палкий, горіючий вогонь, а лице така собі, на тепло підігріта, калабаня.

ДИПЛЬОМАТИЧНИЙ ДВОБІЙ

Французький уряд вислав до урядів великих держав, що є найбільше зацікавлені в еспанських подіях, пропозицію „невтральности'' і невтручання у внутрішні еспанські справи. Громадська думка світу найменше сподівалася, щоб така пропозиція вийшла саме з Франції, бо всім було відомо, з якою симпатією відносився французький уряд до еспанського червоного уряду, що ще досі відсиджується в Мадриді. Відомо було також, що французькі літаки, ніби „засеквестровані" еспанським урядом, брали участь в бомбардуванні повстанців ґенералів Молі і Франка. Відомі були також ріжні вияви солідарности, що походили з лав урядуючих тепер у Франції лівих кол на адресу еспанських червоних. Відомі були також звязки, що існують з одного боку між французькими урядовими колами і Москвою, а з другого боку між еспанським урядом і Москвою. Відома була величезна участь Москви в пропаґанді чинної допомоги (і не тільки в пропаґанді!) еспанському урядові і та роля, що брали в цій пропаґанді, як слухняні аґенти, ріжні представники урядових кол, починаючи з міністра летництва п. Кота і закінчуючи п. Деляде, міністром війни, не кажучи вже про п. Блюма. І от нараз, саме від цих пп. Блюма, Кота і Деляде вийшла пропозиція... суворого невтралізму та невтручання.

Анґлія поспішилася відповісти, що вона завжди вважала цілком зайвим втручатися в чужі справи, коли у кожного і своїх є досить. Москва не менше скваппо відповіла, що вона пристає до французьких пропозицій цілою душею і з цілим серцем (і того самого дня наказала своїм аґентам збільшити пропаґанду за збірку коштів на допомогу нападеному „законному" урядові; від деякого часу представники Совєтів зробилися палкими прихильниками всякої „законности" і не зносять ніяких революційних виступів... коли звертаються на відзискання свободи від їхніх пут) і скупила на лондонському ринку всі еспанські пезети (еспанська монета), що там знаходилися. Пезети, що день перед тим ішли за будьщо, нараз піднеслися в ціні і взагалі зникли з обігу. Як виявилося, їх скупили совєтські московські аґенти. Навіщо? Цілком ясно; для передачі нібито від російського робітництва і селянства большевізуючому мадридському урядові.

З огляду на такий стан справ, Німеччина й Італія з відповідю не поспішалися. Нарешті Німеччина відповіла, що вона є таксамо за невтручання, але під одною умовою, а саме, щоб московський уряд заґарантував своє **дійсне** невтручання в еспанські справи. Якщо Німеччина буде певна, що Москва дійсно не допомагає большевицькому урядові в Мадриді, то Німеччина готова заґарантувати і своє невтручання... Але якщо Москва не дасть такої ґарантії?!... Тут починаються великі питання, що на них краще покищо не давати ніякої відповіди.

Потім прийшла також відповідь італійська, складена згідно з усіми правилами досвідченої журналістичної полеміки. Приємно читати дипльоматичні документи, коли їх складає рука талановитого журналіста, що ним ніколи не перестає бути голова італійського уряду. Отже уряд цей відповів, що він також уважає за найкраще не втручатись у внутрішні справи другої країни, — але він боїться, що не всі однаково розуміють оте „невтручання". Італійський уряд хотів би знати, наприклад, чи „моральна солідарність з одною з ворогуючих партій,— солідарність, що виявилася і виявляється в ріжних публичних маніфестаціях, у виступах преси, в збірках грошей, у наборі добровольців і т. д., — не є вже голосною і небезпечною формою втручання..."

Італійський уряд хотів би також знати, чи відповідні уряди, беручи на себе зобовязання невтручання, переберуть на себе також зобовязання, що ніякі приватні орґанізації чи особи таксамо не втручатимуться в еспанські справи. Італійський уряд хотів би знати, чи уряди, що пропонують невтручання, мають можливість і бажання перевести дійсну контролю відповідного громадянства, щоб дійсно ніхто не втручався в еспанські справи.

І цею своєю відповіддю італійський уряд нараз відкрив цілу большевицьку гру. Як відомо, німецький і італійський уряд виражають у повній мірі політичну волю своїх країн. Коли би ці уряди взяли на себе зобовязання невтручання, то можна було би бути певним, що ані одна німецька чи італійська орґанізація не насмілились би втручатися, бо всякому відомо, що закордонна політика цих країн є цілковито зосередкована в руках уряду. Тимчасом Франція, а почасти навіть і Анґлія, а через їх голови особливо Москва, що завжди вміла сидіти на двох стільцях і, даючи гроші Комінтернові на його руїнницьку роботу, заявила, що з тим Комінтерном не має нічого спільного, — мали би повну можливість допомагати еспанським большевикам через отой самий Комінтерн та інші „приватні" орґанізації чи особи.

Отже можна сильно сумніватися, щоби пропозиція Франції (після цього майстерного італійського випаду) могла дати якісь реальні наслідки. Москва ніколи не відмовиться від приємности бачити в Европі ще другу большевицьку країну, що мала би потягнути за собою дальше зболышевичення цілої Европи, на безпосередню користь цієї самої Москви. З другого боку, Італія і Німеччина, бачучи роботу Москви (і тут її тепер вже дуже добре бачать) не можуть покинути еспанських повстанців на поталу розгулюканої большевицької маси.

Так назрівають події. Такі поважні, такі багаті на можливі наслідки, що від них стає просто таки моторошно. Приходить час, коли ніхто не зможе залишатися пасивним глядачем подій, але мусітиме в той чи інший спосіб взяти в них участь. Але треба взяти участь **свідомо,** в розумінні тих цілей, до яких мусітиме прямувати кожна українська одиниця, скеровуючи свої індивідуальні зусилля до одної спільної мети сорок-міліонової нації. Внаслідок великих подій, що назрівають, ми будемо мати свою велику державу.

Евген Онацький, Рим.

КОМСОМОЛ

(4)

По містах України повинно бути тепер яких 730 тисяч комсомольців, беручи за основу стару цифру членства в комсомолі та опубліковану цифру членства комсомолу по селах. В 1930 році в промислі України нараховувалось 213 тисяч робітників віком до 23 років, а в 1936 році є вже 485 тисяч, себто майже 30% всього промислового робітництва на Україні. Коли в 1930 році в промислі України працювало 46 тисяч жіночої молоді, то тепер працює вже 186 тисяч. Серед 58 режісерів 30 українських театрів 21 чоловіків — це молодь. Серед 310 членів спілки письменників України 114 чоловіків є віком не більше, як 27 літ. Серед прблизно 130 тисяч (за іншими даними 150 тисяч) учителів України майже половина молодь, а коло 30 тисяч комсомольці. В 1931 році було у високих школах України 69 тисяч студентів, а серед них 20 тисяч комсомольців, то тепер вже є 100 тисяч студентів і серед них 34 тисяч комсомольців. Україна має коло 11 тисяч молодих винахідників і раціоналізаторів. Український комсомол нараховує аж 191 ордероносців, нагороджених за ріжні заслуги Москвою ордерами. Чи вся ця маса обхоплена комсомолом, зїздові дані цього не кажуть так же само, як і не звертають уваги на інші ділянки життя, торговлю, урядництво, ріжні установи і т. п.

Для повної характеристики треба навести ще й дані про піонірську роботу комсомолу на Україні. Отже піонірська орґанізація дітей на Україні нараховує 43,385 загонів з 1,995,105 членами. Для дітей створено 31 піонірських палат, 272 піонірські районні клюби, 4,200 хат колгоспної дітвори, 4,326 постишевських кімнат і т. д. В них намагаються виховувати дітей в московсько-комуністичному дусі. Цьому на перешкоді стоїть позашкільне і позаорґанізаційне виховання молоді дома родичами, що має трохи більші успіхи, як виховання комсомольське. При тому не треба забувати, що піонірські орґанізації з їх комсомольськими водіями, це проста собі формальність, здебільша для декорації і для числа та що й самі водії не все є комуністами. І та обставина паралізує комуністичну роботу серед дітей на Україні.

Хто буде правити советською Україною?

Так представляється комсомол України за неповними даними зїзду в Києві. А чиж він є український? На це також дає відповідь зїзд фактом, що на приблизно 500 районів України лише в 232 районах є секретарями районних комсомольських комітетів українці, а решта? Жиди і москалі.

Успіхи військово-вишкільної роботи комсомолу на Україні: 500 тисяч ворошиловських стрільців 1 ступня та 12 тисяч 2 ступня, 700 тисяч людей підготовано до протиповітряної та протихемічної оборони, 455 тисяч стрибнуло з легкопадом з парашутних вишок, вишколено 4,622 парашутистів, закладено 25 летунських клюбів, безпосередньо підпорядкованих комісаріятові внутрішніх справ чи ҐПУ та закладено певну скількість клюбів ворошиловських кавалеристів. Військова робота ведеться здебільша лише в містах і не обхоплює сільського комсомолу. Робота ведеться так же само в рамах осавіохема та фізкультури, як і в цілому Союзі. По селах вишкільну роботу обмежується до того, щоб деякий час перед призовною кампанією повести серед допризовників пропаґандивно-освітню роботу та в той спосіб підготовити їх до служби в армії. Подекуди, особливо там, де стоять військові залоги, ведеться й вишкільна робота серед молоді, вишколюють одначе лише людей певних системі і не-українців. Також у рамах військової роботи комсомолу ведеться і наука чужих мов, в першу чергу німецької. По селах України створено досі 525 гуртків для вивчання чужих мов, у яких вчиться 7,250 колгоспників.

На окрему увагу заслугує роля комсомолу в совєтській армії. Відносно цього опубліковано також деякі дані з приводу зїзду. Серед начальницького складу совєтської фльоти є 26.3% комсомольців, а серед рядового і молодшого начальницького складу фльоти 33.5% комсомольців. Серед курсантів морських шкіл є 67% комсомольців, а серед матросів і підстаршин підводних лодок є 40% комсомольців. Про інші частини совєтських збройних сил, сухопутну армію і воздушну фльоту та про прикордонну охорону і війська комісаріяту внутрішніх справ не дано ніяких цифрових даних.

(Кінець).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє членів, що звичайні збори відбудуться в пятницю, 21. серпня, в годині 7-мій вечір, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклін ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо багато справ до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоб вирівнали свій довг цього місяця. Член, котрий не прийде на збори без важної причини, буде караний згідно зі статутом. — С. Чорномаз, секр.

Пімста.

Грицько відмовив тобі позички, а ти подав йому руку на прощання?

— Але як! Попамятає з яких два тижні,

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЮВИЛЕЙ БІБЛІОТЕКИ ПО ОДНІМ РОЦІ.

Нюйорська Публична Бібліотека обходила в понеділок ювилей цікавої новини, заведеної вперше рік тому: так званої бібліотеки під відкритим небом.

У цій бібліотеці полиці з книжками уставлені в Парку Брайента під деревами. Читачі сидять на паркових лавочках та сходах у парку. Бібліотечний урядник видає книжки й „магазини" (журнали) охочим читачам, що сидять тутже в парку.

Звісно, бібліотека залежить від погоди. Як паде дощ, треба замикати бібліотеку.

ПО ЧОМУ СУДИТИ БІБЛІОТЕКУ.

Зо звіту заряду цеї бібліотеки під відкритим небом виходить, що першим мірилом своєї доброти бібліотека вважає число читачів та число позичених до читання томів.

Це становище стоїть у противенстві до становища одного бібліотекаря, що говорив на зборах одного товариства, що мало свою власну бібліотеку:

„За мого попередника наші книжки були по всьому селу. Як я став бібліотекарем, то зараз зібрав усі книжки й вони лежали цілий рік гарно зложені в скрині у мене під ліжком".

Є ЧИТАЧІ И ЧИТАЧІ.

Крім числа читачів та позичених томів заряд бібліотеки під голим небом звертає ще увагу на те, скільки книжок пропало з бібліотеки. Позичили понад 100,000 томів, а з того пропали за рік усього 34 томи.

Це теж важний факт. Бо є люди, які люблять зичити книжки не на те, щоб читати, але на те, щоб собі з позичених книжок складати власну бібліотеку.

ТОГО ВЧАТЬСЯ.

Дівоча колегія „Гонтер Коледж" у Ню Йорку подає до публичного відома, що цеї осени вона відкриває у своїм відділі доповнюючої науки фільмові курси.

На цих курсах будуть учити: історії й розвою фільмової штуки; влаштування сцени; механізму продукції фільмової штуки; акторства й директури фільмових штук.

Ця новинка може послужить нам хоч на те, щоби пригадати, що фільмовий промисл і фільмова штука нині так розвинені, що вже ніхто практикою не може наспіти за тим знанням, яке люди собі в них здобули. Нині всякому, що хоче брати в них участь, треба піти до школи й діла навчитися.

ПРАКТИКА И ШКОЛА.

Двацять — трицять літ тому, як тільки придумано спосіб фотографувати рух та кидати відфотографовані образки на ясну стіну, за винахід хопилися фабриканти одежі та з часом створили цілий новий промисл і поставили його на висоту, на якій його знаходимо нині.

З того, що за це діло взялися фабриканти одежі, в декого ще покутує думка, що всякий чоловік може нині без школи навчитися того, що без школи навчилися фабриканти одежі.

Та ці люди забувають, що фабрикантам одежі забрало двацять—трицять літ на науку, а хто нині хоче брати участь у цьому промислі, той не хоче ждати аж двацять до трицять літ. Крім того він не має нагоди переходити практично цього досвіду, який перейшли фабриканти одежі, поки стали фільмовими продуцентами.

ЧИ ПОІВ НІМЕЦЬ УСІ РОЗУМИ?

Громадка німецьких школярів, що подорожують по Америці, відвідала оноді літню школу при Гарвардськім університеті в Кеймбриджу, Месечусетс, одному з найліпших університетів в Америці. При тій нагоді директор цеї школи, Керлі Ф. Мадер, подав відвідувачам ріжницю між наукою в Німеччині й наукою в Америці.

Наперед Мадер заявив, що американські вчені не приймають думки, що якийнебудь нарід є одиноким власником мудрости, чесности й здібности. „Ми у Гарвардськім університеті" — говорив він — „віримо, що всякого роду народи причинилися до створення модерної цивілізації".

Цими словами директор школи Гарвардського університету зазначив своє непогодження з загально в Німеччині пропагованою думкою, що тільки „арійці, чи там німці, можуть придумати щось гідне для цивілізації.

ДУМКИ З ЧУЖОГО КРАЮ.

„Деколи в цьому краю", — говорив Мадер — „появлялися рухи за те, щоб обмежити виховання та щоб заборонити ученикам думати про ідеї, які розвинено в інших краях або в інших народів".

Цим він натякував на часті в Америці балачки, що, мовляв, це або онте неамериканське. Про становище американських учених Мадер каже: „На це ми не годимося. Ми тут стараємося дати кожній людині повну свободу, яку тільки вона може мати серед дуже складної суспільности".

ДЕ ГРАНИЦЯ?

Він говорив далі:

„Я думаю, що справжне питання, яке стоїть перед вами, молоді люди, лежить у тому, щоби встановити вдоволяючу рівновагу між правами суспільности, котрі деколи представляє держава, котра мусить більше або менше обмежувати людину, з одного боку, та правами одиниці жити своїм власним життям по своїй волі, з другого боку.

„Це дуже тяжке завдання зрівноважити права одиниці з обмеженнями, котрі на неї накладає суспільність. Ми в Гарварді стараємося всіми силами, щоб виховати, розвинути себе й молодь, що з нами стикається, щоб вживати розумно свободи".

Замітне в тім признанні цього провідника вчителів те, що він накладає це завдання наперед на вчителів. Вчителі мають наперед навчитися ставити межу між свободою та обмеженнями, а потім доперва помогти це зробити молоді. Зайво й говорити, що часто до виховання молоді беруться люди, що самі такого виховання не мають.

СУТЬ ВИХОВАННЯ.

„І так нашу ціль у Гарвардськім університеті можна просто означити так: ми пробуємо помогти молодим людям навчитися думати за себе.

Для пояснення, що це значить, професор Мадер додає: „Ми не кажемо людям, що вони мають думати. Ми помагаємо їм навчитися думати самим. Ми віримо, що одинокою дорогою до розвязання конфлікту між одиницею й громадою, в котрій одиниця мусить жити, є розвинути в кождій одиниці думання власним розумом".

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Гільде Гохрайтер.

ЕСПАНСЬКІ ЖІНКИ

Коли Кармен кокетливим поглядом і чаруючою усмішкою зводить свойого Дон Хозе, то дехто з публики в театрі міг би думати собі, що та палка дівчина це прообраз правдивої еспанки. Але такий здогад не вірний з ніякого погляду. Бо в дійсності і модерна еспанка живе ще здебільша самотою, а старосвітський звичай піддавати жінку під догляд старшої особи — „гард ді дам", як кажуть французи — закинений уже в Европі геть, нині в Еспанії, особливож по еспанських провінціях, що своїми звичаями куди суворіші, ніж Мадрид, обовязує ще в усій осонні.

І таксамо вважалосяб воно грубим промахом проти доброго звичаю, колиб мужчина в Еспанії поважився заговорити до незнайомої йому особисто дівчини. Що більше, — навіть тоді, коли еспанка вже за всіми формами заручена, її рідня суворо зважає на те, щоб вона ні на хвилину не лишалася сама в товаристві свойого судженого, через що треба сказати, що в цім випадку правило еспанської етикети добуло собі право горожанства не тільки на колишньому королівському дворі, але і в шарах простолюддя.

Інакше з цього погляду є тільки в південній Еспанії, де принайменше побачення при вікні — те, що в Еспанії називається „фенстерльн" — дає молодим людям змогу хоч сякої-такої розваги. Алеж й тут не можна закоханим підійти до себе надто близько, бо решітка, що їх від себе розділює, це для них — хоч вона архітектонічно красна і клясичного обрисування—все-таки дуже немила перепона. А крім того сторожі звичаю і на ту решітку не покладаються вповні. Бо ось воно притім зазначається так, що тоді, коли закоханий юнак нашіптує своїй коханочці крізь решітку слова любови, десь там у глибині, позаду дівчини, куняє собі якась стара, сторожко наставлена жінка, всеодно — мати чи тітка обоханої, яка вже гаразд дбає про те, щоб шепіт кохання не надто жагуче оживлювався.

Але тепер спитаймо:

Яка причина того відлюдного життя еспанської жінки?

Отож вона передовсім у її маврійському походженні. Маврійська змішка крови, що зазначується в Еспанії владно упродовж довгих століть тай ще і сьогодні проступає тут доволі чітко, позначила Еспанію в дусі поглядів Орієнту. Отак ось хоч і не замикають жінки в гаремах, як це роблять у східних країнах, нпр. в Африці, то всетаки обовязує тут назагал погляд, що молода дівчина належить у першу чергу — до хати.

Щождо вигляду еспанських жінок, то тони назагал уважаються гарними, причім найкращі з них це — андалюзійки. Їх приваблива хода, повні вогню очі, їх благородні постаті підтверджують уповні слушність осуду того еспанського поета, що то сказав про них таке:

„В ніякій іншій країні немa жінок, які кращеб ніж андалюзійки надавалисяб до того, щоб з першою своєю появою спокушати чоловіка викрадати їх".

Та тількиж воно, на жаль, так, що сміливець, який наважився викрасти еспанку, хіба в дуже рідких випадках міг би справді досягнути свойого. Бо ще напр. дужеж то недавно еспанським звичаєм не дозволювалося, щоб одружені жінки приймали в своїй хаті чужих чоловіків. А якщо і трапилось так, що муж або батько впровадив якогось мужчину в гурт рідні, то всі жінки мусіли сидіти притім зі спущеними додолу очима. Таксамо, якщо еспанка їде на прохід, то тільки в замкненій повозці, а її домашня робота це головним чином — вишивки.

Отак найкраща розвага для еспанських жінок це вечірні променади на корзо (отже тільки на півдні) запашними садами і пальмовими алеями, причім у присмерках вечора навіть дуже чуйно сторожена еспанка має нагоду тут і там пофліртувати собі трошки, яку то нагоду вона зправила намагається використовувати дуже основно. А немалим тягаром для еспанки є — теж з духа Орієнту — зроджений звичай, що жінки зарібниці мусять своїм заробітком ділитися з їх ріднею. Звичай, що його доволі болюче відчула на собі одна славна фільмова артистка, яку вечір за вечором очікувала перед фільмовим ательє тічня свояків і так довго не лишала її в спокою, поки прославлена „зірка" не розділила між них усіх, як кажеться, приналежних їм пайок.

І коли ви так дивитесь на ту несвобідність еспанської жінки в її буденному життю, то ви щойно починаєте розуміти вибухи її поневолюваного гарячого темпераменту тоді, коли якесь урочисте свято, чи прилюдна забава, чи ініший якийсь особливий привід дають їй нагоду вийти з тісного кружка її рідні і хоч на хвилину бути всецело собою. І тут знову особливо жінка з Андалузії найкращий зразок розгуляної еспанки таксамо, як андалюзієць — її найгідніший партнер. І вам треба тільки придивитись пильніше такій танцюючій парі в одній із господ Севілі, щоб почути гаразд увесь таємничий чар не тільки еспанського танцю, але й еспанської танцюристки.

Справді:

Що це за танець!

От вони починають. Він — красунь Пухаль Анієль, вона — Трінідад дель Торо, обоє з Севілі.

Він заглядає своїй коханці в чорні очі і підступає до неї ближче, підносячи їй рухом зневажливої сміливости серпанок на личку, припнятий високим гребенем до сліпучого чорного волосся. Але вона кокетно заслонюється альбаніком — віяльцем, — хоронячи збиточно всміхнене лице перед небезпекою цілунку; вона начебто обороняється і нехтує пестощами коханка. Але він цим дратується і стає ще сміливіший, окружаючи дівчину з лівого і правого боку. Та дарма! Повна збиточної впертости вона уступається перед ним за кожен раз і саме тоді, коли він, здається, от-от зловить її. Отим він насуплюється і хвилюється згодом, але вона починає реготатись і грається на ріжний лад віяльцем, тоді, коли він укінці відвертається від неї.

Та тут раптом озивається зпід його плаща кілька коротких згуків кастанієт, отого чарівного інструменту, якому не всилі опертися ніяка, нехай і найбільш неприступна андалюзійка. І це й помагає. От наша красуня тихо підводиться, клонить головку на бік, ніби наслухуючи, слухає, підкрадається до хлопця щораз ближче і ближче — вона вже піймалась, як лошатко, на шию якого закинули лясо. Мов магнетом притягана, йде вона безвольно за привабливим ритмом, а звуки кастанієт стають щораз голосніші й упоюючі. І згодом лиця дівчини румяніють, око запалюється вогнем — вона вже переможена, її альбаніко і мантиля вже на землі.

Вказуючим пальцем правої руки вона під повний принади рух стягає швидко трохи тісніше атласові черевички на дрібній ніжці, оперізує собі пальці теж кастанієтами, що їх вона добула із шовкового корсетика, здіймає вгору руки, схиляє голову, і достроюючись цілком до ритмів коханка, горда дівчина, повна захоплення і хвильована чудною гарячкою, віддається танкові.

І тоді, як приґравуюча музика роздзвонює щораз скорше, нашу танцюристку опановує невимовна пристрасть. Хитаючи водно струнким тілом, з закиненою назад головою, вона все наново втікає з зачарованого окола її партнера, але тільки на те, щоб чим скорше, немов опутана якою приманою, до нього повернутись.

Скількиж тут притім туги і пожадання, скільки упоєння коханням, висловлюваного кастанієтами чи то захоплююче тихо, чи то з дикою первісністю закликами, приманами, пустуванням та пестливим голубленням!

Жагучий віддих здіймає груди андалюзійки високо, її уста до половини розкриті, обидва ряди її білих зубів півприслонені; темні очі кидають блискавками, прегарне волосся добулося зпід зубчиків гребеня й розкинулось кучерявими перстенями по шиї й по плечах... Ні, вона демонічно танцює, ота мала андалюзійка, і воно видно, як у неї тремтять усі нерви і мязи...

Яка пристрасть, яке захоплення!

Люблю вас, еспанські жінки!

З німецького оригіналу переклав **д-р Остап Грицай.**

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в пятницю, 21. серпня, в годині 7:30 вечір, в сали У. Н. Дому, 13 Вашингтон ул. Просимо всіх членів прийти на збори, щоб обговорити справі пікніку. Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих члениць, що місячні збори відбудуться в пятницю, 21-го серпня, точно в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі. Просимо члениць прийти на означений час, бо маємо важні справи і наради про двацять-літній ювилей та вибір робітниць до роботи. Кожда члениця повинна прийти на ці збори. Котра члениця не прийде заплатить кару 50 „ а урядниця 1 дол. — А. Погранична, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорозька Січ, від. 206, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в пятницю, 21. серпня, в годині 7:30 вечір, в гали церковній на Блекстон ул. Просимо членів прийти на час, бо буде нарада щодо ще одного пікніку в тім езоні. Довгуючим членам пригадуємо, щоб сплачували сві довг, бо в противні разі будуть виключені з товариства. Просно членів, щоб привели нових кандидатів до товариства, а рівнож і до У. Н. Союза. — І. Околіта, предс.; І. Паньків, кас.; Н. Вецас, фін. секр.; С. Мостецький, рек. секр.

ПЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в пятницю, 21. серпня, в годині 8-мій ввечір. Происмо всіх членів зійтись точно на означений час, бо маємо деякі важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, предс.; М. Дубас, кас.; В. Реновець, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 23. серпня, в гали церковній при Рузвелт Еве., в годині 2:30 пополудні. На зборах має бути кождий член і члениця, щоб заплатити свій розмет до Союза за своє обезпечення. Довгуючі члени, щоб сповнили свою належитість, бо інакше будут ьсуспендовані. Члени, котрі були суспендовані в місяці липні, а хотілиб бути членами на далі, хай зголосяться на збори і сповнять свій довг, то будуть приняті наново. Декотрі члени, що були суспендовані, вже поприносили свою належитість, що були винуваті, то будуть приняті наново. — Гр. Волянський, предс.; Н. Крупа, кас.; І. Маркович, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться в суботу, 22. серпня, в годині 6-тій ввечір, в гали церковній, 127 Парк ул. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени зволять прийти на ці збори і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Ссупендовані члени минулого місяця хай прийдуть і заплатять свої залеглости, то будуть приняті наново до орґанізації. — І. Хомета, предс.; В. Колесняк, кас.; Й. Децембер, секр.

Д-р А. Т. Кібзей.

ЗДОРОВЛЯ І СМЕРТЬ

Нема мабуть нічого кращого та нічого дорожчого від здоровля чоловіка. Бо хочби він і цілий світ завоював — на що придалосяб це все, колиб не мав здоровля.

Тому кождому з нас хотілосяб жити і жити. Розуміється, що ніхто не хоче жити вічно. Ми знаємо вже згори, що колись треба конечно вмерти. Хотілосяб одначе прожити призначений вік та сповнити бодай в части те, до чого нас природа призначила.

Та не кожному з нас судилося прожити цей вік. Смерть заганяє часто людей до гробу передчасно. Вік нашого життя часом навіть коротенький.

„Як до трицять не жонатий, а до сорок не багатий, то нема вже чого шарпатися, бо смерть за плечима" — каже український нарід.

Так воно колись і було. В середніх віках люди вмирали в дуже молодім віці. Мало хто доживав до 40 літ. Ріжні війни, походи, битви, а крім того непоборні тоді недуги косили молодих людей як бадилля. Як хто дожив до 30, або до 40 років, то була це вже велика рідкість.

Поступ та здобутки.

Статистика здоровля учить нас, що пересічний вік чоловіка тоді був від 30 до 40 літ життя. Та з поступом науки й медицина зробила величезний поступ. І тепер поборено велике число недуг. Позаводжено ріжні щеплення, як від віспи, тифу, шкарлятини і т. д. В містах впроваджено санітарність. Для хорих побудовано шпиталі та інші санаторії. Прослідженo ріжні заразливі недуги та взагалі піднесено свідомість людей щодо цього, що таке недуги та епідемії та як від них хоронитися. І тому тепер вік чоловіка числять від 40 до 65 літ. А коли хто і вмирає в сорокових роках, то хіба лише через деякі недуги, що їх наука медицини ще не прослідила та не поборола.

Вік життя не лише підвищено, але є надія, що пересічний чоловік повинен жити щонайменше 75 років. Деякі учені доказують, що пересічний чоловік повинен жити щонайменше сто років.

Про це багато пише російський лікар д-р Воронов. Або не так давно, як появилася книжка Валпола, в якій він каже, що життя чоловіка доперва зачинається в 40. роках. ("LIFE BEGINS AT 40, WALPOLE). Колиж воно так, то варто нам поглянути до статистики, щоби пізнати, скільки людей умирає, та коли і де, скільки родиться та взагалі, щоби знати щось про стан здоровля людини та про її смертність.

Статистика.

Згідно з офіційною статистикою з 1929 року в Злучених Державах Америки вмирає річно коло 1,500,000 людей, або 11.9 особи на 1,000 населення. За той самий час родиться 2,500,000 дітей, або 19.7 дитини на кожду тисячу населення.

В інших краях процент смертности показується ось-так:

	На 1,000 населення:
Нова Зеляндія	8.5
Австралія	9.4
Голяндія	9.6
Полуднева Африка	10.2
Канада (європ. населення)	10.4
Уруґвай	10.7
Норвеґія	10.8
Данія	11.0
Німеччина	11.6
Анґлія	11.7
Швайцарія	11.9
Швеція	12.0
Бельґія	13.3
Шотляндія	13.3
Арґентина	13.9
Ірляндія	14.2
Північна Ірляндія	14.4
Фінляндія	14.6
Австрія	14.9
Чехословаччина	15.1
Литва	15.5
Італія	15.6
Естонія	15.9
Франція	16.5
Польща	16.7
Угорщина	17.1
Україна	17.4
Еспанія	18.3
Филипини	18.9
Сальвадор	19.3
Румунія	19.8
Японія	19.8
Ґватемаля	20.0
Корея	20.1
Цейлон	21.7
С. С. С. Р.	22.2
Чіле	25.8
Британська Індія	25.8

В припущенню дораховують, що в цілім світі пересічно родиться 30 дітей на тисячу населення, а вмирає яких 20 осіб на тисячу. А колиб почислити, що є два біліони людей на світі, то виходить, що кожного року прибуває 10 осіб на тисячу населення, або кругло 2 міліони людей річно більше для цілого світа...

Та для нас є цікавішим знати, на що всі ці люди вмирають. Отже загляньмо ще раз до урядової статистики. Книжка "U. S. MORTALITY STATISTICS — 1930" подає ось такі цифри:

На що люди вмирають.

Табеля смертности за перших 6 місяців 1930 р. (Reg. of 25 States).

Причина смерти	Процент на 1,000 насел.
Недуги кровоносної системи	268.4
Недуги серця	234.8
Недуги нервової системи	108.
Недуги рака (пістряка)	104.
Недуги віддихової системи	95.9
Кровотоки мозку	84.
Запал. легенів (Pneumonia)	83.7
Недуги нирок	88.6
Недуги травлячої системи	63.6
Сухоти (Tuberculosis)	60.2
Смертність новонароджених дітей	59.
Інфлюенца	38.
Цукриця (Diabetes)	23.
Смертність дітей-калік	22.
Коклюш	3.
Дифтерія	2.
Кір	2.6
Шкарлятина	2.4
Червінка	1.
Запалення мозкових оболонок	1.
Дитячий параліж	0.8
Запалення мозку	0.6

Що це за недуги?

(а) З повищої таблички нам ясно, як на долоні, що найбільше людей вмирає на недуги кровоносної системи, себто на малокровність, недокровність та ріжні анемії; на недуги жил. Всі ці недуги є дуже добре знані лікарській науці. І тут нераз можна запобігти смерти, нераз можна продовжити життя. Треба лише, щоби лікування зачалося вчас.

(б) До інших причин смерти належать ріжні недуги серця, як запалення, побільшення мязу серця, удар серця, нереґулярність серця, ревматизм серця, недуги серцевих оболонок, та його мязів і т. д. Не можна чоловікові дати нового серця, але при вмілім лікуванню можна продовжити життя на довший час. Треба знов лише вчас почати курацію.

(в) Дальше наступають недуги нервові, як недуги умові, ріжні паралiжі, запалення, новонарости і т. д. Для цих хорих є тепер відповідні спеціяльні заведення, санаторії та приміщення. Щоб уменшити їх терпіння, треба їх там вчас віддати. Великий процент хорих на ці недуги виздоровлює.

(г) Щодо недуг рака — можна також сказати, що скора діяґноза та лікування радом та промінями Рентґена, або вчасна операція виліковує багато хорих. Не треба лиш довго відкладати. Бо коли пістряк пошириться та задавниться, тоді лікуватися не помагає.

(ґ) Дальше зауважимо, що ріжні недуги віддихових рурок, оболонок легенів, та самих легенів забирають 95.9%, а коли до того ще додати спеціяльну недугу легенів, т. зв. запалення легенів (PNEUMONIA), що числить 83.7%, то це значить, що разом 179.6 особи на тисячу населення вмирає на одну або другу недугу т. зв. віддихової системи.

Всі ці недуги, чи то самих леґенів, чи їх рурок, чи оболонок, є майже під цілковитою контролею медицини. Багато можна помогти, багато можна вилікувати. На жаль, люди все це занедбують. Нині вже навіть запалення легенів можна успішніше лікувати. Треба лише хорого віддати вчас до шпиталю. Та, на жаль, в нас ще є і тепер люди, що бояться шпиталів.

(д) Про кровотоки мозку можна також багато писати. Трапляються вони звичайно в людей старших, та в людей з недужим серцем, або із скаменілими звапненими жилами, з високим тисненням крови і т. д. А все це почасти можна лікувати.

(е) Недуги нирок є нині також під контролею медицини та хірургії. Відповідні дієти, або вчасні операції продовжують нераз життя на літа.

(є) Недуги шлунка, кишок, та всеї травлячої системи лікуються дуже успішно. Зпевністю, що тепер чимраз менше вмирає людей на такі недуги, як запаленя сліпої кишки або катар жолудка, боляки в шлунку і т. д.

(ж) Хорі на сухоти можуть також бути певні, що життя їх може бути продовжене та вратоване на довші літа, коли пічнуть лікування вчас.

(з) Інші недуги, як наприклад інфлюенца, не є самі собою страшні. На саму інфлюенцу не вмирає ніхто, хіба, що при цій недузі зайдуть комплікації, як запалення легенів або запалення мозку. Тоді власне є небезпека.

(и) Цукриця є нині під цілковитою контролею медицини і лікується її уважним встрикуванням інсуліни. Вмирають лише ті, що набавляються комплікацій, або занедбують лікування.

(й) Інші недуги, як недуги дітей: кір, шкарлятина, дифтерія і т. д., лікуються також при помочі встрикування сироватки, котра показалась дуже успішною. Тепер вже мають навіть подібні встрикування на дитячий параліж. Прийде час внедовзі, що всі подібні недуги будуть під цілковитою контролею медицини.

Недуги цивілізації.

До повищих уже згаданих недуг треба ще додати недуги нашої надзвичайної активности, або руху (KINETICS DISEASES), які набула наша цивілізація, як пише д-р Крайл (GEORGE CRILE, M. D.). Недуги ці такі: Недуги щитової залози, як вола, опухнення і т. д., астенія, цукриця, боляки шлунка та нереґулярність і зле функціонування залоз тіла...

Про деякі з цих недуг я вже згадував попередньо. Цікаве те, що звірята цих недуг не мають. Домашні звірята мають їх деколи. Люди, що живуть в джунґлях та диких краях, як мурини в Африці, індіяни та дикі народи Полудневої Америки, не підлягають цим недугам, хіба, що пічнуть жити в культурних краях.

Д-р Крайл пише, що чоловік унасліджує "KINETIC DISEASES" з часом, коли він зачинає приноровлятися до нашого теперішнього рухливого життя. Орієнтація наша та пристосовування до обставин і вимог культурного світа — подражнюють дуже часто нашу делікатну нервову систему, а іменно нашу залозно-нервову систему. До цеї системи входять: мозок, щитові залози, надниркові залози та т. зв. симпатичні нерви. Їх часте подражнювання та приноровлювання викликає недомагання, а пізніше повище названі недуги.

Ціле построєння нервове, згідно з д-ром Крайлом, держать надниркові залози. Отже він радить лікувати ці недуги операцією надниркових залоз, в якій або самі залози вирізується, або відрубується від них нервове сполучення. Самий д-р Крайл перевів таких 647 операцій, де він осягнув дуже успішний результат.

Зі сказаного видно, що світ, а з ним і наука медицини, поступає вперед, та без упину бореться за охорону здоровля чоловіка. Але до поборення треба ще багато праці.

В якім віку скільки вмирає.

Та, не зважаючи на всілякі недуги, епідемії та закаження, вік чоловіка — як я вже попередньо згадав — піднісся до 75 років. А ця табличка говорить сама про себе:

Табеля смертности в Злучених Державах за 1930 рік.

Вік:	муж. пола	жін. пола
Понижче 1 року	82,400	62,974
Від 1 до 4 літ	27,040	22,876
„ 5 „ 9 „	12,825	10,131
„ 10 „ 14 „	9,898	7,754
„ 15 „ 19 „	16,179	14,811
„ 20 „ 24 „	21,268	20,247
„ 25 „ 29 „	21,406	20,510
„ 30 „ 34 „	23,297	20,616
„ 35 „ 39 „	29,363	24,233
„ 40 „ 44 „	34,835	26,159
„ 45 „ 49 „	41,323	29,959
„ 50 „ 54 „	49,134	34,726
„ 55 „ 59 „	52,837	38,285
„ 60 „ 64 „	60,956	45,713
„ 65 „ 69 „	64,886	50,927
„ 70 „ 74 „	66,988	55,402
„ 75 „ 79 „	55,032	49,573
„ 80 „ 84 „	37,745	38,563
„ 85 „ 89 „	19,199	22,460
„ 90 „ 94 „	5,975	8,346
„ 95 „ 99 „	1,350	2,069
100 літ і вище	449	760
Незнаний вік	1,115	752

Ми завважуємо, що найбільше умирає між 74 і 75 роком життя, себто вмирає 66,988 мужчин і 55,402 жінок, разом 122,390 осіб. Досить поважне число, бо 104,605 осіб доживає від 79 до 80 літ, а лише 1,209 осіб до сто літ. Тут треба завважити, що найбільше вмирає понижче першого року життя, бо аж 145,374 дітей. Вся ця смертність розтягається, розуміється, на ціле населення Злучених Держав Америки, що має понад 120,000,000 душ.

Висновок.

Боротьба смерти із здоровлям — іде рука в руку. Ми змагаємося. Час від часу виграємо та виходимо побідоносно, та на останку таки падемо жертвою смерти.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОРЯТЬ ЛІСИ!

Горять ліси! Останки т. зв. „Амерікан вілдернес" вигоряють тепер, бо великі ліси півн. Міннесоти та півд. Вісконсіну в пожарах. Тисячами акрів вигоряє денно прекрасних сосон, смерек та інших дерев, що вартують міліони долярів. Сотки звірів, диких птахів утікають перед страшним пеклом і або втечуть, або захоплені полумям, гинуть.

В місці, де росли прекрасні дерева, де пишалися звірі та птахи, остається пустка та голі згарища. Вогонь так скоро женеться, що впродовж години пошириється на милі. Висушені ліси, мочари та трависті долини палахкотять, наче политі бензиною. Неустанні вітри додають іще більше сили пожарам, перекидаючи їх на милі, то змінюючи напрям вогнів, і тим майже обезсилюють геройських борців з пожаром. Нераз захоплюють їх при роботі, оточують їх, і замісць ратувати ліси, люди тікають, ратуючи життя. Хоч уряд вживає всяких заходів, щоб підчинити вогонь під контролю, то мало що помагає. Крім лісів горять фарми, містечка, села. З міста Арори, Мінн., не осталося нічого, лише попіл.

До ратунку уряд кличе переважно „ССС" хлопців, котрі працюють днями, нераз і тижнями, гасячи вогні. Там і сплять і їдять „кен стоф". — Хлопці перемучені працею, що ледви лазять.

Причиною майже всіх пожарів у цьому році є, як звичайно, людська неосторожність з вогнем. Палючий сірник, недопалок з папіроски й іскри з огнищ, оставлених в місцях, де „кемпували" туристи, тощо, все це причиняється до пожарів.

Цьогорічний пожар, що почався 6. ц. м., і що ще треває, є найстрашніший від 1918 р.

Ф. Луців,
Чісголм, Мінн.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Націоналісти Нової Анґлії при роботі.

Українські націоналісти в Америці завели дуже гарний звичай уладжувати в часі літа по ріжних місцевостях „українські націоналістичні дні". Ці свята переходять усюди з великим успіхом. Тому також наша місцева окружна управа ОДВУ постановила влаштувати таке свято й уладити в Новій Анґлії перший Український Націоналістичний День. Управа вірить, що українське громадянство візьме чисельну участь у тому святі й воно буде заохотою для нашого ширшого загалу горнутися коло української націоналістичної ідеї.

В тій цілі відбула окружна управа з деякими представниками національних товариств збори, на яких спільно ухвалено влаштувати такий День у Вунсакет, Р. Ай., на власній площі в ліску коло цвинтаря, в неділю, 23 серпня ц. р. Потім скликано ще одні збори, на які явилося ще більше число представників ріжних національних орґанізацій, і з них вибрано комітет свята, в який увійшли такі особи: гол. М. Чагарин, заст. гол. Н. Семеґен, секр. О. Рекрут, ф. секр. П. Ґук, касієр О. Колісник. Контрольори: У. Вацала, пані М. Кінаш, О. Ходоровський, Н. Давискиба, І. Витязь, К. Оліяр.

Комітет випрацював цікаву програму. Між іншим у програму входить промова звязкового Е. Ляховича й інших бесідників. Комітет свята доложить усіх старань, щоб те свято випало якнайкраще. Наших однодумців, себто тих, що вірять в остаточну перемогу української національної ідеї над ворогами українського народу, запрошуємо на це свято. Гадаємо, що ніхто не повинен лишитись позаду. Своєю громадною появою ми скріпимо себе морально, як теж придбаємо поміч для тих, що боряться в рідному краю.

Комітет.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (86)

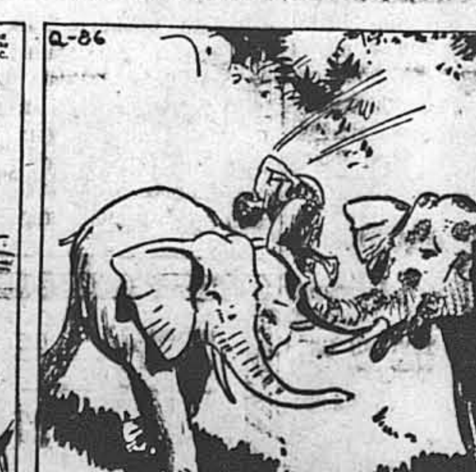
Коли хлопці відчули, що лютий лев вже їм ось тут за плечима, вони інстинктовно наставили перед себе свої списи, хоч з огляду на темноту нічогісенько перед собою не бачили. Дік з нервовости вдаряв списою раз тут раз там, сподіваючися, що лев нишком до них підповзує. За кожним шелестом він обертався й справляв туди свою спису.

Та ця обережність не помогла йому нічого. Ще заки він успів розпізнати, звідки доходить тріскіт хабазя, тіло якогось великого звіра звалилося на нього і придавило його до землі. Док стояв недалеко, але теж нічого не бачив. Він тільки почув удар тіла до землі й чийсь стогін. На його крик „Док, Док!" ніхто не відзивався.

Дивно, як ця драма в африканських нетрах розґравалася рівночасно. Бо в той час, як Діка привалив тяжелезним тілом лев, Тарзан корчився в передсмертних обіймах труби дикого слона. Скажений Ґудаг щораз сильніше стягав мязи своєї труби, видушуючи в той спосіб поволі життя з тіла Тарзана.

Тантор, теж слон, одначе приятель Тарзана, тепер підходив уже зовсім близько до Ґудага. Він дуже добре бачив небезпеку, тому поспішав з такою скорістю, з якою лиш могли нести його ноги. Ґудаг теж розумів положення й бачив, що далі з Тарзаном бавитись годі, що він мусить наперед роздавити його, щоб міг опісля звести боротьбу з Тантором.